

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

**Factors Relating to Role Performance of Village Agricultural Volunteers
in Chon Buri Province**

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (Rapeepat Soemsukjirachote)*

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)** จินดา ขลิบทอง (Jinda Khibtong) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (3) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (4) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 678 คน สุ่มตัวอย่าง จำนวน 252 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละอำเภอโดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.0 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรกรรม มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.32 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 337,555.0 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,929.0 บาทต่อปี ส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นของตนเอง เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ได้รับข่าวสารเฉลี่ย 2.6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ในภาพรวมได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง มีแรงจูงใจในระดับมากต่อการปฏิบัติงาน (2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากต่อการช่วยประชาสัมพันธ์ การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ การรับทราบข้อมูล /ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน (4) ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะ ควรมีคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน และควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คำสำคัญ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช rapee-2009@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com

***รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to (1) study fundamental, personal and socio-economic factors as well as other factors of village agricultural volunteers in Chon Buri Province (2) study satisfaction towards role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province (3) study factors relating to role performance opinions toward role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province (4) study problems and suggestions for role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province.

The population in this research is . Farmers who was appointed as a volunteer agricultural village of 678 people in Chonburi as a sampling of 252 people by random easy proportional population of each district by lottery . The instrument used was a questionnaire Data were analyzed by frequency, percentage, minimum , maximum, mean and standard deviation . And Multiple Regression Analysis.

From the study results, it was discovered as follows. (1) Most of the village agricultural volunteers in Chon Buri Province were male. Their average age was 54.0 years. They completed lower primary education. Agriculture was their main occupation. Their average number of household labor was 2.32 persons. Their average annual income from agricultural sector was 337,555.0 baht while their average annual income from non-agricultural sector was 74,929.0 baht. Most of them owned their agricultural area. Almost all of them joined agricultural groups/institutes. Averagely, they received updated news and information 2.6 times/month, mostly from agricultural extension staff at the highest level. Support for role performance from relevant work units was at medium level. Inspiration over role performance was at high level. (2) Satisfaction with role performance of village agricultural volunteers was rated at medium level. They were satisfied with PR assistance and participation in economic crops record registration. (3) Factors relating to role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province were; receiving news/ updated agricultural information, role performance support from relevant work units and satisfaction with role performance. (4) Overall problem in role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province was at low level. They had problem in collecting fundamental agricultural data of villages. Suggestion; remuneration should be paid to them for role performance. Training should be organized to provide knowledge and understanding in data collection process.

Keywords: Village agricultural volunteers, Chon Buri Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจและบทบาทที่ครอบคลุมงานด้านการเกษตรทุกด้าน แต่ในปัจจุบัน อัตราค่าจ้างเหมาหน้าของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีจำนวนลดน้อยลง ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับภารกิจในปัจจุบันมีเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่จึงได้มีการรับสมัคร และคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในพื้นที่ถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา จำนวน 13 สาขา มาเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้มีการรับสมัครตัวแทนเกษตรกรจากทุกหมู่บ้าน แล้วทำการคัดเลือกให้เหลือหมู่บ้านละ 1 คนเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร และจัดทำคำสั่งแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านขึ้น ในปี พ.ศ.2554 จำนวน 678 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานความเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ ทั้ง 13 สาขา องค์กรเกษตรกร เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง และยั่งยืน

จากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่ผ่านมา พบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านหลายอย่าง อาทิเช่น อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีภารกิจมากเนื่องจากบางรายเป็นอาสาสมัครด้านอื่น ๆ เป็นผู้นำชุมชน หรือเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีการกิจกรรมมาก ทำให้ไม่ค่อยมีเวลามาปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนหรือกำหนดนโยบายในการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์จริงในพื้นที่อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
4. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยทำการศึกษาข้อมูลจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี จำนวน 252 คน จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane จากประชากรทั้งหมด 678 คน เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถาม ทำการทดสอบแบบสอบถามกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ได้ค่าเท่ากับ 0.87 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่ามัธยฐาน (median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.0 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี เกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรกรรม และบางส่วนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.32 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 337,555.0 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,929.0 บาทต่อปี โดยส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นของตนเอง มีพื้นที่เฉลี่ย 21.94 ไร่ มีพื้นที่เช่าอย่างเดียวก่อนทำการเกษตรเฉลี่ย 7.98 ไร่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสามมีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สวตกรำนัน และครึ่งหนึ่งไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากกว่าครึ่งได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน ชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเฉลี่ย 2.6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ด้านสื่อมวลชนได้รับข่าวสารเป็นประจำคือโทรทัศน์ ส่วนสื่อกิจกรรมได้จากการประชุม

2. ปัจจัย การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

1) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก ดังนั้นการได้รับความรู้จากการพูดคุยและขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที รองลงมาคือการได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรจากเกษตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตำบล ได้รับความรู้จากการเยี่ยมชมหรือดูผลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ และการได้รับความรู้จากการไปทัศนศึกษาและดูงานด้านการเกษตร

2) **แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับมาก คือการมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่การเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง การได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี มีส่วนช่วยให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาทางการเกษตรมากขึ้น และการได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นประจำ

3. การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

1) **การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี** พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยปฏิบัติงานในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและการปรับปรุงข้อมูล และช่วยเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการ

2) **ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี** ปรากฏว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

จากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบ Enter เพื่อหาตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม ปรากฏผลว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1) ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป รองลงมาไม่ได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน และไม่ทราบว่าต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ

2) ตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3) กิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน และเกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ

4) ไม่สามารถจดจำความรู้ หรือคำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป

ข้อเสนอแนะ

1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการ ให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้ภาครัฐมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและให้ความสำคัญต่ออาชีพการเกษตร

3) อาสาสมัครเกษตรต้องการให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาประสานงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และต้องการทำเนียบรายชื่อที่อยู่และเบอร์โทรของวิทยากร เพื่อความสะดวกในการประสานงาน

4) อาสาสมัครเกษตรต้องการให้มีการซักซ้อมและทำความเข้าใจในการรายงานสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และต้องการแบบฟอร์มที่ชัดเจนในการรายงานข้อมูล

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 ข้อมูลด้านสังคม ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากกว่าครึ่งได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน สอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 46-51) กล่าวว่าเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรในชุมชนด้วย การเข้ามาเป็นเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการเสนอชื่อจากผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านสังคม ด้านความเสียสละให้แก่ ชุมชน และส่วนมากไม่ค่อยมีคนเสนอตัวเข้ามา ผู้นำหมู่บ้านจึงได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้มาดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเฉลี่ย 2.6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเป็น เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร และผู้นำชุมชนจึงมีโอกาสร่วมประชุมกันอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง พร้อมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนการรับข้อมูล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยได้รับข่าวสารเป็นประจำคือวิทยุโทรทัศน์ และได้รับสื่อกิจกรรม โดยได้จากการประชุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ส่วนมากมีการชมข่าวสารทางวิทยุโทรทัศน์อยู่เป็นประจำอยู่แล้ว และส่วนมากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้นำจะมีการประชุมอยู่เป็นประจำจึงมีโอกาสดังกล่าวที่ได้รับข้อมูลจากการประชุม

2. ปัจจัย การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2.1 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในภาพรวมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ธวัชชัย กฤตวิชฌนนท์ (2553: 64) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก ในด้านความรู้ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรพื้นที่เมื่อมีปัญหาด้านการเกษตร ได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตร มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และได้ไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความใกล้ชิดกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมากกว่าเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น มีการร่วมงานกันเป็นประจำที่สำคัญอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็เป็นบุคคลที่คอยช่วยเหลืองานให้แก่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจึงต้องให้การสนับสนุนด้านความรู้ การแก้ไขปัญหา การศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่อาสาสมัครเกษตรอย่างต่อเนื่อง

2.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในระดับมากคือ มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาคือ มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี สามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เข้ามาเป็นส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ผู้นำชุมชน ซึ่งผู้นำส่วนมากมักเป็นผู้ที่เสียสละและพร้อมช่วยเหลือสังคม ซึ่งการบริการงานในชุมชนจะทำให้คนในชุมชนให้ความชื่นชอบ นิยม และจะส่งผลให้มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยปฏิบัติงานในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและการปรับปรุงข้อมูล และช่วยเหลือเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการ อาจเนื่องมาจากในช่วงปี 2555 เป็นต้นมารัฐบาลมีนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกร โครงการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลสูงเป็นพิเศษ ทำให้อาสาสมัครเกษตรได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงส่งผลในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากขึ้น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในระดับมากคือ การช่วยประชาสัมพันธ์ การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อาจเนื่องมาจากที่อาสาสมัครเกษตรส่วนมากทำอาชีพการเกษตรและได้รับการสนับสนุนจากโครงการของรัฐบาลซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตัวอาสาสมัครเกษตรเองและเกษตรกรในชุมชน จึงมีความพึงพอใจมากต่อการช่วยประชาสัมพันธ์ การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มี 3 ปัจจัยได้แก่ (1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร สอดคล้องกับ วรจิตร หนองแก (2548: 116) กล่าวว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (2) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน สอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 84) กล่าวว่า การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และการได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร การได้รับคำแนะนำเชิงเพิกเฉยเล็งในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ บุญเชิด ชื่นฤดี (2548: 72) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ภูมิศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น พบว่าความพึงพอใจมีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้หากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุน ตามปัจจัยจะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนตามสิ่งที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความต้องการก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถนำบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมการเกษตรทั้ง 4 บทบาท ไปปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยอาจใช้กิจกรรมที่มีส่วนร่วมและให้อาสาสมัครเกษตรมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ควบคู่กันไป ซึ่งผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3. ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามสมควร เช่น เบี้ยเลี้ยง และค่าน้ำมันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานจะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ถ้าสร้างความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็จะทำให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรเพิ่มมากขึ้น

5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้การสนับสนุนและการติดตาม ดูแล การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรู้สึกมีกำลังใจจะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า การให้การสนับสนุนแก่อาสาสมัครเกษตรจะทำให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรเพิ่มมากขึ้น

6. สร้างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรุ่นใหม่ และพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ต้นแบบ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้แก่เกษตรกรในชุมชนและนอกชุมชนได้ อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความภาคภูมิใจจะช่วยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานมากขึ้น

7. ควรกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลการเกษตรที่ชัดเจน ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พร้อมสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวอย่างชัดเจน และทั่วถึง ซึ่งผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ คือ ต้องการแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลการเกษตรที่ชัดเจน และสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวอย่างชัดเจน

8. ควรมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ คือ ต้องการให้มีค่าตอบแทนบ้างเพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติงาน

9. ควรมีการให้การสนับสนุนการปฏิบัติงาน การให้ความรู้ คำแนะนำแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทันทีเมื่อมีปัญหาด้านการเกษตร พร้อมทั้งนำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ จะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรมีการปฏิบัติงานที่มากขึ้น

10. ในการส่งเสริมหรือการถ่ายทอดความรู้ให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาจใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นช่องทางในการส่งเสริม หรือการจัดประชุมก็ได้ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเป็นประจำ และสื่อกิจกรรมได้รับมาจากการประชุม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับความเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อหาข้อเด่นและข้อด้อยของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอันจะนำมาสู่แนวทางปรับปรุงแก้ไข
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือ สภาพชุมชน ของแต่ละท้องถิ่น จะทำให้ได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากคนในชุมชนในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมและดูงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการถ่ายทอดประสานงานที่ดี และตรงตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2554). “ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” ประกาศ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554
- รัชชัย กฤติธนนันต์. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ในจังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บุญเชิด ชื่นฤดี. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกรณศึกษา บริษัท ทู คอรัปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).* แขนงวิชาบริหารธุรกิจ (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- วรจิตร หนองแก. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี. (2556). “สถิติการเกษตรจังหวัดชลบุรี ปี 2555/2556” (อัดสำเนา)
- สุวิสาส์ กันตอนันตพร. (2554). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.